

Een kijkje bij het leernetwerk Onderwijs op Maat

Citation for published version (APA):

Korenhof, M., De Kruif, R., & Meijs, C. (2012). Een kijkje bij het leernetwerk Onderwijs op Maat. 12-18: *Het VAKblad voor het voortgezet onderwijs*, 12-15. http://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/pdf/doc-pub/t/teacher-tours_leraarindedriverseat_look.pdf

Document status and date:

Published: 01/01/2012

Document Version:

Peer reviewed version

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

<https://www.ou.nl/taverne-agreement>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 27 Nov. 2022

Open Universiteit
www.ou.nl

Als er één thema belangrijk is op de Nederlandse Antillen, dan is het wel onderwijs. Een groot lerarentekort, weinig ondersteunende voorzieningen en de professionalisering van leraren is volop ontwikkeling. In 2011 is LOOK, Wetenschappelijk Centrum Leraren Onderzoek, het project "De Leraar in de driver's seat" gestart. Een project rondom netwerklernen met leraren, schoolleiders en verschillende lokale stakeholders binnen het onderwijs. In deze spec kunt u lezen waar het project om draait en netwerklernen zo bijzonder maakt.

In september 2012 hebben we op Aruba een conferentie over netwerklernen georganiseerd. De conferentie droeg de titel 'Get in, ban cu nos!' ('Stap in, ga met ons mee') en kende een geweldige belangstelling. Zo'n 800 leraren inspireerden elkaar om hun netwerk te leren benutten. Moeilijk voor te stellen? Ga dan naar pagina 6. En dat u nooit te oud bent om te netwerklernen bewijst lerares Cheddy Lo Henriquez (75!). 'Ik heb meer dan tien reacties gekregen, ik ga al die mensen opbellen.' Een interview vindt u op pagina 10.

Neem ook eens kijkje in de keuken bij leer netwerk Onderwijs op Maat op pagina 12. Dit geeft een goed beeld hoe een leernetwerk tot stand komt en zich verder ontwikkelt. Dragen deze activiteiten werkelijk bij aan professionalisering van leraren op Aruba? Hoe we dit onderzoeken en welke instrumenten we daarvoor gebruiken, leggen we van pagina 4 uit.

Uiteraard willen we onszelf ook voorstellen. LOOK doet niet alleen onderzoek naar netwerklernen. Het onderzoek dat LOOK uitvoert is breed en draagt bij aan duurzame professionalisering van leraren. Kenmerkend is dat ons onderzoek altijd wordt uitgevoerd samen met leraren en dat het aansluit bij concrete onderzoeksvragen vanuit de werkpact. Het is praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek. Alles hierover op pagina 4.

De leraren op Aruba komen steeds meer aan het roer te staan van hun eigen professionele ontwikkeling, als in Nederland. Onze activiteiten op Aruba zijn daarom waardevol voor leraren hier. We kunnen van elkaars overeenkomsten en verschillen leren.

De wind staat goed, dus, lezer, stap in en vlieg mee. Een stukje met ons mee, ban cu nos!

Leren van Aruba

Open Universiteit

look.uu.nl

Een kijkje bij het leernetwerk Onderwijs op Maat

DOOR MONIQUE KORENHOF, RENÉE DE KRUIF EN CELESTE MEIJS

Tijdens de workshops die LOOK verzorgde op Aruba ontstonden diverse leernetwerken rondom thema's als *Onderwijs op maat*, *De groei van de leraar* en *Basisvoorwaarden*. Hoe komt zo'n netwerk tot stand, en hoe ontwikkelt het zich verder? Hoe gebruik je de Netwerk Barometer om die ontwikkeling te volgen en welke werkvormen uit de Toolkit Netwerkleren (zie look.ou.nl/toolkit) zijn effectief hierbij? Ter illustratie volgen we één specifiek netwerk.

De aanpak in de workshops

In de workshops delen leraren, in groepen van 30 deelnemers, hun eigen onderwijsvragen met elkaar. Deze praktijkvragen brengen ze vervolgens onder in een aantal overkoepelende thema's. Leraren die met elkaar verder willen praten over een van de thema's worden uitgenodigd voor een netwerkbijeenkomst waarin in feite een nieuw leernetwerk wordt opgericht. De eerste opdracht voor de deelnemers is het formuleren van een algemene missie. Behulpzaam daarbij is de werkvorm *Toekomstweg* waarmee de deelnemers de eerste stappen op weg naar hun missie concretiseren. De bijeenkomst eindigt met het aanwijzen van een 'trekker' van het netwerk en het prikken van data voor volgende bijeenkomsten. Ook wordt

er nog een leernetwerkcoach aangesteld, die het proces van samen leren faciliteert en zorgt voor nieuwe impulsen, werkvormen en instrumenten. Vanuit LOOK volgen we het proces verder via deze coaches.

Ontwikkelingen binnen het leernetwerk Onderwijs op Maat

De leraren in dit leernetwerk willen graag met elkaar aan de slag om met hun onderwijs beter in te kunnen spelen op de behoefte van ieder kind in de klas. Het leernetwerk begint met 8 leraren van 6 verschillende scholen en 4 verschillende schoolbesturen. Ze komen maandelijks op een van de scholen bijeen en vanaf de start wordt hun de Netwerk Barometer aangereikt om te reflecteren op het functioneren van het leernetwerk. De leraren vullen deze vragenlijst in na afloop van 4 van de 6 bijeenkomsten, over een periode van 6 maanden. Het is de taak van de coach om de uitkomsten van de Netwerk Barometer terug te koppelen naar het netwerk, dat hierop eventueel actie kan ondernemen. Laten we eens kijken naar het reilen en zeilen van het netwerk Onderwijs op Maat vanuit de domeinen van de Netwerk Barometer: Onderwerp, Sociale Cohesie, Praktijk en Waarde (zie tabellen).

Onderwerpen

We zien dat de leraren op alle meetmomenten aangeven dat het juiste onderwerp aan bod komt. Dit ligt in eerste instantie binnen de verwachting, omdat zij zelf voor het onderwerp hebben gekozen. Het is goed om te zien dat het lukt om dit ook op langere termijn vast te houden en de focus niet (ongewenst) wordt verlegd. Het eigenaarschap over de onderwerpen lijkt daarmee groot. Verder zien we dat de leraren in toenemende mate aangeven dat de onderwerpen uit de lespraktijk komen. Relevante onderwerpen uit de eigen praktijk worden dus in het leernetwerk opgepakt. Het is mogelijk dat dit komt door de introductie van werkvormen, zoals de *Mindmap* (die werd ingezet bij het specificeren van de leeragenda en de *Leerestafette* (waarmee direct actie in de eigen lespraktijk ondernomen werd).

Sociale cohesie

Op het sociale vlak gaat het goed met dit leernetwerk. De sfeer is de hele periode goed, wat een belangrijke voorwaarde is voor samenwerken. Het leernetwerk ervaart dat er voldoende verschillende invalshoeken zijn om naar hun praktijkproblemen te kijken. De diversiteit is dus groot. Dat is niet zo gek met leraren van

Onderwerp

	5-01-2012	23-02-2012	29-3-2012	7-6-2012
1. In dit netwerk worden de juiste onderwerpen besproken	☺☺☺☺☺ ☺☺	☺☺☺☺☺ ☺☺☺	☺☺☺☺☺ ☺	☺☺☺☺☺ ☺
9. Onderwerpen die we tegenkomen in de lespraktijk worden ingebracht in het netwerk	☺☺☺☺☺ ??	☺☺☺☺☺ ☺☺☺?	☺☺☺☺☺ ☺	☺☺☺☺☺ ☺

☺ = neutraal, ☺☺ = mee eens, ☺☺☺☺☺ = helemaal mee eens, ? = ik weet het niet/missing ; 1 smiley = 1 persoon

5 verschillende scholen. Er blijken echter ook zorgen in het netwerk te zijn over de sociale cohesie. Niet iedereen toont evenveel inzet, en sommige leraren laten het regelmatig afweten. Er wordt gezocht naar een nieuwe balans en de leraren besluiten deze zorgen actief aan te pakken door aan de slag te gaan met het *Sociaal contract*. Met behulp van de *Ideënmuur* inventariseren ze wat ze van elkaar verwachten in het leernetwerk en hoe ze willen samenwerken. Dat

geeft houvast maar lost niet alle zorgen op. De volgende stap is daarom om deze zorgen aan te pakken vanuit een duidelijkere rolverdeling in het netwerk (*Rollen*). Men gaat hierbij uit van de kwaliteiten van de deelnemers en de vraag hoe je die optimaal kunt inzetten om te komen tot een goede samenwerking. Als het netwerk het einde van het schooljaar nadert is de sfeer nog steeds goed, maar er is ook onzekerheid over hoe het verder gaat na de zomervakantie.

Praktijk

De ontwikkeling in dit domein zijn het zichtbaarst. Vooral tijdens de eerste bijeenkomsten speelt de praktijk nog niet zo'n belangrijke rol, maar in de loop van de tijd neemt de inbreng vanuit de praktijk een steeds centralere plaats in. Het leernetwerk werkt hier heel gericht aan. Al snel wordt de *Leeragenda* geïntroduceerd, die met de *Mindmap* verder wordt geconcretiseerd. Deze exercitie is nodig omdat de missie

Sociale cohesie

	5-01-2012	23-02-2012	29-3-2012	7-6-2012
2. In dit netwerk is een verscheidenheid aan alternatieve invalshoeken van waaruit de onderwerpen worden bekeken	☺☺☺☺☺ ??	☺☺☺☺☺ ☺☺☺	☺☺☺☺☺ ☺	☺☺☺☺☺ ☺
4. In dit netwerk betekenen we veel voor elkaar	☺☺☺☺☺ ☺☺	☺☺☺☺☺ ☺☺☺	☺☺☺☺☺ ☺	☺☺☺☺☺ ☺
5. Er is een goede sfeer in het netwerk	☺☺☺☺☺ ☺☺	☺☺☺☺☺ ☺☺☺	☺☺☺☺☺ ☺	☺☺☺☺☺ ☺
6. Ik heb invloed op de gang van zaken in het netwerk	☺☺☺☺☺ ☺☺	☺☺☺☺☺ ☺☺☺?	☺☺☺☺☺ ☺	☺☺☺☺☺ ☺

☺ = neutraal, ☺ = mee eens, ☺ = helemaal mee eens, ? = ik weet het niet/missing ; 1 smiley = 1 persoon

	5-01-2012	23-02-2012	29-3-2012	7-6-2012
3. Door deelname aan dit netwerk heb ik mijn competenties (vaardigheden kennis-attitude) uitgebreid	☹️☹️☹️???	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️
7. Ik heb in mijn eigen lespraktijk gebruikgemaakt van de kennis die ik in dit netwerk heb opgedaan	☹️☹️☹️☹️?	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️
8. Ook docenten buiten het netwerk maken gebruik van de kennis die ons netwerk heeft opgeleverd	☹️☹️☹️☹️?	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️
9. Onderwerpen die we tegenkomen in de lespraktijk worden ingebracht in het netwerk zaken in het netwerk	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️

☹️ = helemaal mee oneens, ☹️ = mee oneens, 😐 = neutraal, 😊 = mee eens, 😄 = helemaal mee eens, ? = ik weet het niet/missing ; 1 smiley = 1 persoon

van het netwerk erg breed is. Het terugbrengen van de missie naar concrete subdoelen draagt bij aan de realisering van de missie en levert succeservaringen op. Ook de *Leerestafette* draagt hieraan bij. Het leernetwerk ervaart dat afspraken over activiteiten vaak niet werden opgepakt door de drukte van alledag. De leerestafette wordt ingezet als noodzakelijke stok achter de deur. Met deze werkvorm worden de ervaringen in de praktijk direct met elkaar gedeeld, waardoor een leergeschiedenis ontstaat. Maar ook hier is het probleem dat niet iedereen reageert waardoor de schakel soms wordt verbroken. Dit brengt het netwerk weer op het eerder besproken *Sociale contract en Rollen*. Wat ook duidelijk uit de Netwerk Barometer gegevens springt is dat leraren buiten het netwerk (nog) minder gebruik (kunnen) maken van de opbrengsten van het netwerk. Dit kan verschillende oorzaken hebben. Zo kan het zijn dat de opbrengsten heel specifiek zijn voor een bepaalde groep leraren. Waarschijnlijk speelt bij dit leernetwerk dat ze nog zoekende zijn naar de eigen leeragenda en

manieren zoeken om te komen tot relevante opbrengsten voor henzelf. Nadenken over het delen van deze opbrengsten met mensen buiten het netwerk, is weer een stap die pas daarna kan komen.

Waarde

De vragen in dit domein geven een indicatie van de waarde van het leernetwerk (zie tabel onderaan). Opvallend is de toenemende twijfel over het belang van dit netwerk voor de schoolontwikkeling en de toenemende zekerheid over het belang van dit netwerk voor de eigen ontwikkeling en onderwijspraktijk. Als leraren in dit netwerk de voor henzelf relevante opbrengsten met collega's buiten het netwerk delen, is het ook mogelijk dat het belang van het netwerk voor de ontwikkeling van de school ook toeneemt.

Een frisse start na de zomer

We hebben door de inzet van de Netwerk Barometer gezien waar dit leernetwerk mee worstelt in hun zoektocht naar optimalisatie

van hun netwerk. Vlak voor de zomervakantie zoeken ze naar een nieuwe balans. Na de zomervakantie bestaat het netwerk nog maar uit 4 à 5 personen.

Tijdens een bijeenkomst gefaciliteerd door LOOK en de leernetwerkcoach komen ze bij elkaar. Ze zijn bang dat het netwerk uiteenvalt met zo weinig mensen. Vanuit de rollen (coördinator, inspirator, etc.) zijn de deelnemers opnieuw het probleem gaan bezien. Waar men aanvankelijk dacht dat 5 mensen een te dunne basis is voor verdere activiteiten van het netwerk, komt men uiteindelijk tot de conclusie dat er eigenlijk niets mis is met deze grootte. Ook realiseren ze zich dat die kern die over is ook de mensen betreft die er echt voor willen gaan. Ze zien opeens ook juist de voordelen, krijgen ideeën voor nieuwe werkvormen om hun ervaringen uit te wisselen, en voelen zich opnieuw in hun kracht. Het leernetwerk gaat vol hernieuwde energie verder.

Wij gaan dit proces natuurlijk weer nader volgen via de Netwerk Barometer.

Waars

	5-01-2012	23-02-2012	29-3-2012	7-6-2012
10. Hoe belangrijk is dit netwerk voor de ontwikkeling van uw school?	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️
11. Hoe belangrijk is dit netwerk voor uw eigen ontwikkeling?	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️
12. Hoe belangrijk is dit netwerk voor het verbeteren van uw onderwijs praktijk (handelen in de klas)?	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️	☹️☹️☹️☹️☹️

☹️ = neutraal, ☹️ = mee eens, 😄 = helemaal mee eens, ? = ik weet het niet/missing ; 1 smiley = 1 persoon

